

28-05-2026

MOD-2026-00171

Nadia Skastrup Buur

Referat fra møde i Udvalget for Miljø, Mobilitet og Ungdomsuddannelser den 29.maj 2026

- Deltagere:** Majbritt Birkholm
Martin Schmidt Konradsen
Anne Fabricius
Benny Damgaard
Bent Graversen
Iben Krog
Laila Kildesgaard
Lone Kjær Hein
Nana Harring
Sadek Al-Amood
- Afbud:** Anja Rosengreen
Bruno Jerup
Line Ervolder
- Deltagere fra sekretariatet:** Tommy Kjelsgaard (punkt 1-5)
Malene Bugge Højlund
Lone Vingtoft (referent)
Morten Brønnum Andersen og Malthe Rosenkvist Andersen (punkt 4)
Lotte Holten og Pia Mulvad Reksten (punkt 5)
Bente Villumsen (punkt 6 og 7)
Mads Leerbech Jensen (punkt 6)

Indholdsfortegnelse

1 (Offentlig) Velkomst, formandens meddelelser og præsentationsrunde.....	4
2 (Offentlig) Introduktion til udvalgets kommissorium og arbejdsområder ...	6
3 (Offentlig) Drøftelse af udvalgets arbejdsform	11
4 (Offentlig) De regionale lokalbaners sikkerhed	15
5 (Offentlig) Gymnasiereform og status for lokal dialog om omlægning af uddannelseslandskabet	20
6 (Offentlig) Råstoffer - udfordringer og bud på løsninger	24
7 (Offentlig) Problemet med jordhåndtering	30
8 (Offentlig) Gensidig orientering - Nyt fra Danske Regioner og regionerne.	34
9 (Offentlig) Næste møde.....	36
10 (Offentlig) Eventuelt.....	38

1 (Offentlig) Velkomst, formandens meddelelser og præsentationsrunde

Lone Vingtoft
EMN-2026-00359

Resumé

Udvalgets formand byder velkommen til Danske Regioner, hvorefter der vil være en runde, hvor udvalgsmedlemmerne præsenterer sig selv.

Indstilling

Det indstilles,
at udvalgets medlemmer præsenterer sig selv.

Sagsfremstilling

Som formand for Udvalget for Miljø, Mobilitet og Ungdomsuddannelser byder Majbritt Birkholm velkommen til Danske Regioner og indleder dermed udvalgets arbejde. Udvalgets medlemmer fortæller herefter hver især lidt om deres baggrund.

Udvalget består af:

- Majbritt Birkholm, DF, Region Midtjylland (*formand*)
 - Martin Schmidt Konradsen, EL, Region Syddanmark (*næstformand*)
 - Anja Rosengreen, SF, Region Østdanmark
 - Anne Fabricius, S, Region Syddanmark
 - Benny Damgaard, DD, Region Østdanmark
 - Bent Graversen, V, Region Midtjylland
 - Bruno Jerup, EL, Region Østdanmark
 - Iben Krog, V, Region Østdanmark
 - Laila Kildesgaard, S, Region Østdanmark
 - Line Ervolder, KF, Region Østdanmark
 - Lone Kjær Hein, RV, Region Midtjylland
 - Nana Haring, DF, Region Østdanmark
 - Sadek Al-Amood, SF, Region Østdanmark
-

Økonomi

Ingen bemærkninger

Sekretariatets bemærkninger

Ingen bemærkninger

Kommunikation

Ingen bemærkninger

Beslutninger:

Som formand for udvalget bød Majbritt Birkholm velkommen til mødet, hvorefter udvalgets medlemmer præsenterede sig selv og deres interesser og erfaringer med relevans for udvalgets arbejde.

Formanden pointerede, at de fleste punkter på mødets dagsorden har til formål at introducere udvalget for de ganske komplekse områder, som indgår i udvalgets arbejdsfelt. Hun gjorde opmærksom på, at der ikke er udpeget medlemmer til udvalget fra Region Nordjylland, og opfordrede til, at regionen inddrages både via sekretariatets løbende arbejde og via partierne.

Bilag

2 (Offentlig) Introduktion til udvalgets kommissorium og arbejdsområder

Lone Vingtoft
EMN-2026-00359

Resumé

Der lægges op til, at udvalget med afsæt i sit kommissorium tilkendegiver, hvilke emner der bør tages op på de kommende møder.

Indstilling

Det indstilles,

at udvalget tager orienteringen om udvalgets kommissorium til efterretning, og

at udvalget tager en første drøftelse af, hvilke temaer og dagsordener udvalget især ønsker skal præge udvalgsarbejdet i den kommende periode.

Sagsfremstilling

På Danske Regioners generalforsamling 2026 blev der i forbindelse med det konstituerende bestyrelsesmøde nedsat et rådgivende Udvalg for Miljø, Mobilitet og Ungdomsuddannelser (MMU) for perioden 2026 – 2030.

Udvalgets kommissorium

Bestyrelsen har i bilaget til sin forretningsorden fastsat udvalgets kommissorium, som lyder:

”Udvalget for Miljø, Mobilitet og Ungdomsuddannelser rådgiver bestyrelsen i spørgsmål om miljø, mobilitet, ungdomsuddannelser og grønne hospitaler. Udvalget skal blandt andet være med til at styrke regionernes indsats inden for jordforurening, grundvandsbeskyttelse og rent drikkevand. Ligeledes skal udvalget beskæftige sig med råstofområdet, herunder mulighederne for at fremme genanvendelse og erstatning af forbruget af nye råstoffer.

Udvalget har fokus på at styrke den regionale, kollektive trafik og mobilitet, herunder udvikling af det regionale hovednet og nye mobilitetsløsninger og bidrage til sammenhængende kollektiv mobilitet i hele landet. På uddannelsesområdet har udvalget fokus på ungdomsuddannelser, herunder gymnasiale uddannelser og forberedelsen af EPX-reformen.

Den grønne omstilling af sundhedsområdet er et centralt emne for udvalget, og udvalget skal bidrage til implementeringen af den fællesregionale strategi for grønne hospitaler.”

Der lægges op til, at udvalget drøfter, hvilke udfordringer og muligheder der især bør være i fokus på de kommende møder på udvalgets arbejdsområder inden for: miljø, råstoffer, kollektiv transport og mobilitet, uddannelse og grønne hospitaler. Områderne beskrives kort nedenfor, og på selve mødet vil sekretariatet gennemgå udvalgte hovedudfordringer og muligheder på de forskellige områder.

Miljø

Drikkevand står højt på den nationale politiske dagsorden, hvor regionernes indsats på jordforureningsområdet skal spille sammen med nye tiltag til beskyttelse af grundvand og drikkevand, herunder den grønne trepart. Oprensningen af de første af de ti store generationsforureninger er i gang, men der skal arbejdes for at få national finansiering til de næste. Et nyt EU-direktiv om jord skal implementeres i den kommende periode. Det giver blandt andet anledning til at gentænke, hvordan vi håndterer jord, også i lyset af, at nye data viser, at næsten al jord i Danmark er påvirket af menneskeskabte stoffer – blandt andet PFAS.

Råstoffer

Råstofforbruget er højt i Danmark, men der bliver ikke ved med at være lige så mange råstoffer, vi kan indvinde. Derfor bliver vi nødt til at tænke anderledes i fremtiden. Den afgående regering kom ikke til at levere på deres løfte om en national strategi for råstoffer, men behovet er ikke blevet mindre. Vi skal fortsat arbejde for bedre udnyttelse af ressourcerne, mere smidig administration, genanvendelse og erstatning af råstoffer og for bedre forhold for naboer til råstofgrave, herunder en kompensationsordning.

Kollektiv transport og mobilitet

I den kommende tid er der en række udfordringer indenfor kollektiv transport og mobilitet, som kan få konsekvenser for regionernes muligheder for at tilbyde og udvikle kollektive mobilitetsløsninger.

Det gælder organiseringen af den kollektive transport, som en kommende regering kan tage stilling til. Danske Regioner anbefaler et mere entydigt regionalt ansvar og klar hjemmel til at kunne udvikle og fremme koordinering på tværs af transportformer.

Derudover ser flere af de regionale lokalbaner ind i store økonomiske udfordringer frem mod 2035. Danske Regioner arbejder for, at der i en kommende økonomiaftale afsættes midler til at håndtere de mest påtrængende udfordringer, og at regionerne får bedre muligheder for at kunne prioritere mellem mobilitetsløsninger.

Uddannelse

Regionerne har fået til opgave at understøtte og bidrage til faciliteringen af de lokale omlægningsprocesser, som den nye gymnasiereform medfører for skolerne fra 2030. Reformen betyder, at der etableres en ny erhvervs- og professionsrettet gymnasieuddannelse, epx. Samtidig nedlægges hf, kommunal 10. klasse, erhvervsfaglig studentereksamen (eux) og erhvervsuddannelsernes 1. grundforløb. Omlægningsprocessen betyder, at epx, gymnasiale enkeltfag (tidligere hf-enkeltfag) og almene voksenuddannelser (avu, fvu og obu) skal placeres på eksisterende skoler, at nogle skoler skal fusionere, mens andre skal splittes op. Fra 2026 har regionerne desuden overtaget det fulde ansvar for kapacitetsfastsættelse og elevfordeling på gymnasierne. Opgaven understøtter regionernes ansvar for at sikre god uddannelsesdækning.

Grønne hospitaler

Danske Regioner offentliggjorde i 2024 den fællesregionale strategi for [Grønne Hospitaler](#), der sætter en målsætning om at halvere hospitalernes klimaaftryk inden 2035 sammenlignet med 2022. Strategien har mødt opbakning fra industrien, sundhedsfaglige organisationer og grønne organisationer. I strategiens første to år har der bl.a. været fokus på grønne udbudskriterier og samarbejde med regionale leverandører, udvikling af 10 større indsatsområder, udbredelse af konkrete løsninger og data til monitorering. Der er endnu mange uindfrie potentialer, hvor regionerne har mulighed for at nedbringe sundhedsvæsnets klimaaftryk og samtidig bidrage til bedre brug af dets begrænsede ressourcer (både medarbejdere og økonomi), øget patientkvalitet og bedre arbejdsmiljø.

Anbefalinger fra tidligere politiske udvalg

Som mulig inspiration til drøftelsen kan udvalget inddrage anbefalingerne fra de to udvalg, der var nedsat i den foregående valgperiode. Input fra hhv. Udvalget for Miljø og Klima og Udvalget for Regional Udvikling og EU er vedhæftet som bilag.

Økonomi

Ingen bemærkninger

Sekretariatets bemærkninger

Sekretariatet tager udvalgets forslag og bemærkninger med i planlægningen af det videre arbejde.

Kommunikation

Ingen bemærkninger

Beslutninger:

Formanden informerede om, at Danske Regioners bestyrelse har fokus på, at Danske Regioner skal sætte sine egne dagsordener. Det giver udvalget en vigtig rolle og gode muligheder for at arbejde med ny politik, da udvalget har en rådgivende rolle ift. bestyrelsen.

Malene Bugge Højlund introducerede udvalget til hovedudfordringer og muligheder på de områder, der indgår i udvalgets kommissorium: Miljø, kollektiv transport og mobilitet, ungdomsuddannelse og grønne hospitaler. De viste slides sendes ud sammen med referatet.

Udvalget tog orienteringen om udvalgets kommissorium til efterretning og tog derefter en første drøftelse af, hvilke temaer og dagsordener udvalget især ønsker skal præge udvalgsarbejdet i den kommende periode.

Udvalget ønsker generelt at arbejde med at rådgive bestyrelsen bygger på grundige drøftelser i udvalget og fagligt stærke input bl.a. fra regionerne.

Ligeledes ønsker udvalget at være med til at sætte dagsordener og bidrage til den offentlige debat og at benytte mulighederne for at arbejde op mod partierne på nationalt niveau.

På **miljøområdet** nævnte udvalget bl.a. følgende mulige fokuspunkter: At skaffe finansiering til generationsforureninger og overfladevand, at understøtte regionernes opgaver ift. råstofindvinding, inkl. øget genanvendelse og hensyn til naboer og lokalsamfund og naturen og at arbejde for bedre lovgivningsrammer ift. håndtering af jord.

Inden for **mobilitet og kollektiv trafik** nævnte udvalget bl.a. følgende mulige fokuspunkter: Nye mobilitetsformer og førerløse biler og den fremtidige organisering af den kollektive trafik. Hertil kommer forsøg og udvikling af nye løsninger med inddragelse af faktorer som fx billetpriser, liberalisering og nye mobilitetsløsninger i tyndt befolkede områder.

På **uddannelsesområdet** nævnte udvalget bl.a. følgende mulige fokuspunkter: Etableringen af epx frem mod 2030, herunder erfaringsudveksling på tværs af regionerne og gode metoder ift. sikring af kvalitet, lokal forankring og inddragelse af institutionerne i processen. Desuden pegede udvalget på et potentiale i at udvikle uddannelserne, fx ift. elevernes mentale trivsel, grønne ungdomsuddannelser, elevfordeling, taxametre mv.

I relation til **grøn omstilling på sundhedsområde** nævnte udvalget bl.a. følgende mulige fokuspunkter: Udformning af udbud, der muliggør indkøb grønne (og lokale) fødevarer, ressourceoptimering på medicinområdet og hensyn til patienterne som en vigtig parameter ifm. den grønne omstilling på sundhedsområdet.

Bilag

1. Input til det fremtidige arbejde i Danske Regioner fra Udvalget for Regional Udvikling og EU (1852732 - EMN-2026-00359)
2. Input til Danske Regioners fremtidige arbejde fra Udvalget for Miljø og Klima (1852733 - EMN-2026-00359)

3 (Offentlig) Drøftelse af udvalgets arbejdsform

Lone Vingtoft
EMN-2026-00359

Resumé

Der lægges op til, at udvalget drøfter, hvilke møde- og arbejdsformer der bedst muligt understøtter, at udvalget kan løse sine opgaver i den kommende udvalgsperiode.

Indstilling

Det indstilles,

at udvalget tilkendegiver, hvilke forslag og forventninger der er til udvalgets arbejdsform, herunder anvendelsen af temadrøftelser, studiebesøg i regionerne, eksterne oplæg mv., og at udvalget kommer med ideer og forslag til temaer og destination for udvalgets studietur.

Sagsfremstilling

Der lægges op til, at udvalget tager en dialog om mødernes form og indhold mv.

Mødernes form og indhold

I henhold til vedtægterne kan bestyrelsen "nedsætte rådgivende udvalg til, efter bestyrelsens nærmere bestemmelse, at foretage undersøgelser, udarbejde indstillinger eller varigt eller midlertidigt varetage opgaver inden for dele af det under bestyrelsen hørende forretningsområde".

Tilrettelæggelsen af udvalgets møder og dagsordenens sammensætning skal afspejle udvalgets rådgivende funktion over for bestyrelsen. Det indebærer, at sagerne så vidt muligt forelægges og behandles i udvalget, inden sagerne går i bestyrelsen. Bestyrelsen kan også bede udvalget om at arbejde med specifikke problemstillinger og herigennem forberede bestyrelsens stillingtagen hertil.

Udvalget kan på de enkelte møder vælge at gennemføre temadrøftelser, hvor udvalget har en bredere drøftelse af et udvalgt emne. Det kan evt. være med afsæt i oplæg fra eksterne interessenter, f.eks. faglige organisationer, eksperter/forskere, andre interesseorganisationer, elevorganisationer og andre repræsentanter fra civilsamfundet.

Mødedatoer

Udvalget holder 6-8 møder årligt, og møderne skal af hensyn til koordineringen med regionerne lægges på udvalgte torsdage eller fredage. I 2026 afholdes der møder på følgende datoer:

- Fredag den 29. maj 2026
- Torsdag den 25. juni 2026
- Fredag den 4. september 2026
- Fredag den 6. november 2026
- Torsdag den 10. december 2026

Møderne afholdes i tidsrummet kl. 10.00 – 14.00.

Dagsordenen sendes til udvalget via First Agenda en uge før mødet. Referatet sendes via First Agenda til udvalget senest en uge efter mødet. Referatet anses som godkendt, hvis udvalgsmedlemmerne *ikke* giver besked om andet inden for en uge efter mødet.

Mødedatoerne for 2027 fastlægges snarest.

Mellem møderne kan sekretariatet om nødvendigt udsende orienteringsmails til udvalget, fx ved offentliggørelse af større politiske udspil fra regeringen, orientering om pressesager eller andet af relevans for udvalgets arbejdsområde og virke.

Mødested

Udvalgs møderne afholdes som udgangspunkt i Regionernes Hus, idet der efter udvalgets ønske en eller flere gange årligt kan arrangeres ekskursioner, hvor det ordinære udvalgs møde kombineres med besøg rundt om i landet. Det giver muligheder for at indhente inspiration til udvalgsarbejdet samt udveksle viden og erfaringer på tværs af regionerne. Ifm. ekskursioner kan der eventuelt være behov for at forlænge det pågældende møde.

Bestyrelsen har i sin forretningsorden fastsat, at møder som udgangspunkt kræver fysisk fremmøde. I særlige tilfælde kan enkelte møder afvikles virtuelt efter en konkret vurdering fra formanden.

Samarbejde med Europapolitisk Panel

Bestyrelsen har nedsat et Europapolitisk Panel, der skal rådgive bestyrelsen om Danske Regioners europapolitiske arbejde vedr. temaer og (lovgivningsmæssige) tiltag på europæisk plan af betydning for regionsrådenes portefølje. Panelets medlemmer skal løbende mødes med udvalgte politiske fagudvalg for at drøfte relevante EU-sager. Ift. udvalget kan det fx handle om Danske Regioners prioriteringer og konkrete sager på miljøområdet.

Studietur

Udvalget har i valgperioden 2026 – 2030 mulighed for at tage på en studietur for at indhente viden og inspiration til arbejdet. For at udbyttet af en studietur kan komme udvalget bedst muligt til gavn, er det erfaringsmæssigt en god idé at afvikle turen relativt tidligt i udvalgsperioden.

Andet

I Danske Regioners sekretariat er det centersekretær Nadia Skastrup Buur, der står for de praktiske forhold omkring møderne. Eventuelle spørgsmål og indmelding af særlige behov ift. forplejning mv. kan sendes på e-mail til nasbu@regioner.dk.

Økonomi

Ingen bemærkninger

Sekretariatets bemærkninger

Ingen bemærkninger

Kommunikation

Ingen bemærkninger

Beslutninger:

Udvalget bakkede op om, at nogle møder inkluderer studiebesøg ift. fx en generationsforening, grøn omstilling på et hospital, ungdomsuddannelser mv. Udvalget kom med forslag til, hvor der er gode cases på disse områder. Der var også åbenhed ift. at invitere eksterne interessenter og mulige alliancepartnere til at indgå i en dialog på nogle af udvalgs møderne. Formanden oplyste, at udvalgets studietur planlægges afholdt den 9-11 juni 2027. Hun lovede at undersøge, om disse datoer falder sammen med Folkemødet på Bornholm. Dette er ikke tilfældet, da Folkemødet altid afholdes i uge 24, hvilket svarer til datoerne den 17.-19. juni 2027. Udvalget pegede på mobilitet og selvkørende transport som et muligt tema for studieturen. Nederlandene og Sverige blev nævnt som mulige destinationer. Sekretariatet arbejder videre med den ide. Formanden gav tilsagn om, at slides udsendes til udvalget inden møderne i det omfang, det er praktisk muligt.

Bilag

4 (Offentlig) De regionale lokalbaners sikkerhed

Morten Brønnum Andersen
EMN-2026-00036

Resumé

Med baggrund i ulykken på Gribskovbanen og forud for Havarikommissionens rapport gives en foreløbig orientering om sikkerheden på de regionale lokalbaner.

Indstilling

*Det indstilles,
at udvalget tager orienteringen til efterretning.*

Sagsfremstilling

Den 23. april 2026 indtraf en ulykke på Gribskovbanen, hvor to tog stødte sammen med person- og materielskade til følge. Baggrunden for ulykken vil blive afdækket af Havarikommissionen. Ulykken har givet anledning til en diskussion af banernes sikkerhed – herunder om alle lokalbaner burde have automatisk togstop.

Banernes sikkerhed

Jernbanen er en sikker transportform, og de regionale lokalbaner lever op til alle gældende regler og sikkerhedskrav.

Trafikstyrelsen, der fører tilsyn med jernbanesikkerheden, anfører i seneste udgave af [Sikkerhedsrapport for Jernbanen](#), at den danske jernbane er præget af et højt sikkerhedsniveau. Der er ganske få tilfælde, der har ført til alvorlige ulykker, og det er meget sjældent, at der er passagerer involveret. Ser man på resten af Europa, er den danske jernbanesikkerhed højere end gennemsnittet.

På det nationale jernbanehovednet, hvor Banedanmark har ansvaret for infrastrukturen, udrulles frem mod 2030 et fælleseuropæisk signalsystem (ERMTS), som har indbygget automatisk togstop. På strækninger, hvor ERMTS ikke er udrullet endnu, har statens baner et andet togstopssystem.

De fleste regionale lokalbaner er enkeltsporede strækninger, hvor togene krydser hinanden ved stationerne. De er ikke en del af det statslige signalprogram og er dermed heller ikke omfattet det samme togkontrollsystem som de statslige baner.

I perioden 2009-2030 udrulles ERTMS på de statslige baner, men der har allerede nu været betydelige budgetoverskridelser og forsinkelser. For lokalbanerne findes der andre sikkerhedsløsninger, som i højere grad er tilpasset deres drift og hastigheder, herunder forskellige former for automatisk togstop. En eventuel udrulning af togstopssystemer tilpasset lokalbaner skal i givet fald finansieres af regionerne, men de nuværende økonomiske rammer gør det vanskeligt at gennemføre uden betydelig prioritering af midler.

På de regionale baner er det kun Hornbækbanen, der har installeret et togstopssystem i form af *Automatic Train Protection (ATP)*, som er det laveste niveau af togstopssystemer. Dette har baggrund i en ulykke på banen i 1997. På de strækninger, hvor regionerne kører på Banedanmarks infrastruktur – Skørping-Frederikshavn, Skjern-Holstebro og Roskilde-Køge (Lille Syd) – er der togstopssystemer.

Oplysninger fra Movia peger på, at en eftermontering af togkontrolsystemer vil indebære betydelige anlægsomkostninger. På Region Hovedstadens baner var vurderingen i 2016, at det ville koste 235 mio. at opgradere alle fire baner med togstopssystemer. For hele Sjælland anslås investeringen til mindst 468 mio. kr. Beløbet er forbundet med betydelig usikkerhed, blandt andet som følge af prisudviklingen – men tallet indikerer, at prisen ikke er ubetydelig.

I en artikel i Berlingske 29.04.2026 betoner Lokaltog, at deres infrastruktur lever op til alle krav i lovgivningen. Samtidig peger selskabet på, at installation af togkontrol er en investering, der rækker ud over den faste økonomiske ramme, som Lokaltog får årligt, og derfor skal prioriteres i forhold til en række andre investeringsbehov på Lokalbanerne.

Et muligt alternativ til eftermontering af togkontrolsystemer er at blive del af det fælleseuropæiske signalsystem, ERTMS, hvilket dog også er bekosteligt. Nordjyske Jernbaner [vurderer](#), at ERTMS vil koste ½ mia. kr. for de to nordjyske baner. Tilsvarende blev Vestbanen A/S (Varde – Nørre Nebel) i 2012 oplyst af Banedanmark, at prisen på at udruste banen med ETRMS ville være 250 mio. kr.

Hvis der indføres lovkrav om eftermontering af togkontrolsystemer eller ERTMS, er det vurderingen, at regionerne vil få økonomisk kompensation fra staten via DUT.

Som et alternativ til eftermontering kan overvejes at afvente en eventuel fremtidig modernisering og digitalisering af de regionale lokalbaners signalsystemer, hvor togkontrolsystemer er integreret.

Baggrund

Regionale lokalbaner: De offentligt ejede, ikke-statslige jernbanestrækninger betegnes af historiske årsager nogle gange som privatbaner. Banerne er organiserede som private aktieselskaber, der hovedsageligt ejes af de regionale trafikelskaber og altovervejende finansieres af regionerne.

Vedrørende finansiering af drift og infrastrukturprojekter er udgangspunktet, at regionerne finansierer driften på lokalbanerne og derfor også beslutter serviceniveaet.

Vedrørende ejerskab af infrastrukturen (skinnerne) er udgangspunktet, at lokalbaneselskaberne ejer og vedligeholder egne skinner, mens skinner, hvor der køres på kontrakt for staten, bliver ejet og vedligeholdt af Banedanmark.

I Region Syddanmark er situationen anderledes: Regionen finansierer togdriften via Sydtrafik under en statslig kontrakt med GoCollective. Vestbanen A/S har ikke egen drift og selskabets primære aktivitet er at eje infrastrukturen og være kontraktholder på en vedligeholdelseskontrakt med Midtjyske Jernbaner.

Regionale lokalbaners økonomi: Banernes økonomi er betydeligt udfordret, og de nuværende statslige tilskud er utilstrækkelige til, at alle banerne på sigt kan undgå at komme i økonomisk efterslæb. Stadigt stigende udgifter til baner reducerer regionernes økonomiske råderum til øvrig kollektive trafik, og der er risiko for, at investeringer i banerne kommer til at gå ud over busdriften, der transporterer hovedparten af passagerne.

Regionerne modtager statstilskud til finansiering af banerne - en andel af bloktilskuddet til regional udvikling er relateret til km privatbanespor og dertil kommer et såkaldt investeringstilskud. I perioden 2022-25 modtog regionerne endvidere et statsligt bidrag til vedligeholdelseefterslæb, hvoraf en stor andel gik til reovering af Østbanens skinner.

Infrastrukturanalyser udarbejdet af Rambøll for regionerne viser, at udgifterne til banerne fortsat vil stige – særligt til vedligehold og fornyelse. Danske Regioner har i en årrække efterspurgt en opdatering og fremtidssikring af de statslige tilskud til banerne.

Overblik over regionale lokalbaner:

Region	Bane	Påstigere (mio.) 2024	Personkm (mio.) 2024	Banens længde
Hovedstaden	Frederiksværkbanen	1,4	27,5	36,3 km
-----	Gribskovbanen	1,5	23,7	42 km
-----	Hornbækbanen	0,7	5,7	25 km
-----	Lille Nord	1,1	16,8	20,8 km (ekskl. strækningen Snekkersten- Helsingør)
-----	Nærumbanen	0,8	3,6	7,8 km
Sjælland	Østbanen	0,8	13,1	68 km
-----	Lollandsbanen	0,9	24,5	50,2 km
-----	Odsherredsbanen	1,2	24,7	49,6 km
-----	Tølløsebanen	0,4	9,7	38 km – forlænges med 12 km til Holbæk i 2027
Nordjylland	Hirtshals-Hjørring	0,4	7,1	17,8 km
-----	Skagen- Frederikshavn	0,5	17,7	38,8 km
Midtjylland	Lemvigbanen	0,2	2,9	58 km
Syddanmark	Varde-Nørre Nebel	0,2	3,6	37,6 km

Letbanerne i Aarhus, Odense og Hovedstaden indgår typisk ikke i oversigter over lokalbaner – om end Region Midtjylland og Region Hovedstaden medfinansierer letbanerne i deres område.

Økonomi

Ingen bemærkninger

Sekretariatets bemærkninger

-

Kommunikation

Ingen bemærkninger

Beslutninger:

Morten Brønnum Andersen kom med en kort introduktion til banesikkerhed, herunder at det er meget omkostningsfyldt at eftermontere automatiske stop-systemer, der typisk er indbygget i nye signalsystemer.

Udvalget drøftede udfordringerne på området, herunder:

- at spørgsmålet om investeringer i sikkerhed skal ses i sammenhæng med investeringsbehovet på baneområdet bredt set,
 - at der er brug for at overveje fordelingen af midler på forskellige baner, og
 - at både eksisterende og nye ikke-sikkerhedsbærende løsninger bør overvejes.
-

Havarikommissionens rapport afventes.

Bilag

5 (Offentlig) Gymnasireform og status for lokal dialog om omlægning af uddannelseslandskabet

Pia Mulvad Reksten
EMN-2025-00261

Resumé

Den daværende regering, Dansk Folkeparti og Socialistisk Folkeparti indgik i februar 2025 en [gymnasieaftale](#), der bl.a. skal etablere en ny erhvervs- og professionsrettet gymnasieuddannelse, epx. Med placering af de nye epx-udbud skal der samtidig ske en omlægning og konsolidering af uddannelses- og institutionslandskabet frem mod 2030. Regionerne spiller en central rolle i omstillingen af uddannelseslandskabet, herunder i forhold til det geografiske udbud af epx. Som led i den efterfølgende [epx-aftale om etablering af et nyt uddannelses- og -institutionslandskab](#) skal regionerne facilitere de lokale omlægningsprocesser og have dialog med institutionerne, så alle institutioner inddrages. Der gives hermed en kort status for dialogen, som er i fuld gang.

Indstilling

Det indstilles,

at udvalget tager orienteringen til efterretning, samt

at udvalget drøfter, hvad der er vigtigt for at lykkes med opgaven med at omlægge uddannelses- og institutionslandskabet.

Sagsfremstilling

Reformen af gymnasieuddannelserne og etablering af en ny epx-gymnasieuddannelse fra 2030 er en af de største reformer på uddannelsesområdet i mange år.

Med [Aftale om en ny erhvervs- og professionsrettet gymnasieuddannelse](#) vil aftalepartierne sikre tre overordnede principper for fremtidens ungdomsuddannelser: 1) Alle unge efter grundskolen har mulighed for at starte på en gymnasieuddannelse i nærheden af deres bopæl, 2) hvor der er et stærkt ungdomsmiljø, og som 3) åbner dørene til videre uddannelse.

Reformen indebærer etableringen af en ny erhvervs- og professionsrettet gymnasieuddannelse, epx. Samtidig afskaffes den toårige hf, eux-uddannelsen og den kommunale 10. klasse. Desuden hæves karakter-adgangskravet til gymnasiet fra 5 til 6 fra folkeskolen. Samlet betyder det, at ungdomsuddannelsesinstitutionerne efter 2030 vil have et andet elevgrundlag end i dag.

Regionerne har en helt afgørende opgave med at realisere visionen ved at:

- understøtte og bidrage til faciliteringen af de lokale omlægningsprocesser ud fra de pejlemærker, der er sat af Børne- og Undervisningsministeriet,
- være initiativtager til dialog med institutionerne og sikre, at alle institutioner inddrages og høres undervejs i processen,
- invitere til afklaringsmøder og drøftelser. Regionerne tilrettelægger selv hvilke geografier, den lokale dialog skal foregå i,
- indsamle de lokale institutioners tilkendegivelser for udbudsplacering af epx, gymnasiale enkeltfag og almene voksenuddannelser (frist: januar 2027),
- udarbejde anbefalinger til udbudsplacering af epx, gymnasiale enkeltfag og almene voksenuddannelser til ministerens beslutning (frist: marts 2027), og
- deltage i Kontaktforum for omlægning af uddannelses- og institutionslandskabet. Kontaktforum består af repræsentanter for regionerne, Danske Regioner og epx-sekretariatet i Styrelsen for Undervisning og Kvalitet.

Hvis der opstår konflikter/udfordringer, som ikke kan løses i den lokale dialog, kan såkaldte opmænd aktiveres, hhv. Adam Wolf og Per B. Christensen.

Regionernes rolle i omlægningsprocessen ses som en del af regionernes eksisterende opgaveportefølje på uddannelsesområdet i kraft af ansvaret for at sikre en god regional uddannelsesdækning.

Børne- og Undervisningsministeriet (BUVM) offentliggjorde i januar 2026 [data og materiale om de lokale drøftelser og regionernes rolle](#), som danner udgangspunkt for institutionernes og regionernes lokale dialog.

Status for de lokale dialoger

- Regionerne har afholdt første række af dialogmøder med institutionerne inden for geografiske områder. Dialogen har været præget af afklarende spørgsmål.
- Den lokale dialog med institutionerne bidrager bl.a. til at indkredse særlige, lokale opmærksomhedspunkter og dilemmaer.
- Institutionerne har mulighed for bilaterale møder, hvis de ønsker det.
- Kommuner orienteres og inddrages evt. via bilaterale møder.
- Sideløbende er der dialog mellem institutioner og afsøgning af samarbejdsmuligheder, herunder med kommuner m.fl.
- Før eller efter sommerferien afholdes en ny række af områdedialoger.
- Der arbejdes frem mod at skitsere en række mulige scenarier og løsningsmodeller i løbet af efteråret.

Spørgsmål og afklaringer afventer drøftelse i Kontaktforum for omlægning af uddannelseslandskabet og dialog med opmænd, som er sat på pause, indtil en ny regering er på plads.

Pejlemærker for omlægningen af institutionslandskabet

Omlægningen af institutionslandskabet skal tage hensyn til fire pejlemærker, der skal understøtte en god geografisk dækning af både gymnasiale og erhvervsrettede uddannelser, gymnasiale enkeltfag samt almene voksenuddannelser, så institutionerne samtidig er økonomisk, fagligt og socialt bæredygtige:

- Konsolidering af udbud af gymnasiale uddannelser (herunder epx) i byskoler i mindre byområder (færre end 1.000 årselever).
- Konsolidering af udbud af gymnasiale uddannelser (herunder epx) i mellemstore byområder (700-5.000 årselever).
- Konsolidering af udbud af erhvervsuddannelser i områdeskoler med lokale afdelinger uden for de større byer.
- Konsolidering af eksisterende voksenuddannelsescentre (VUC).

I større byområder (over 5.000 årselever) vil de eksisterende institutioner og underliggende afdelinger som udgangspunkt blive opretholdt.

Samlet tidsplan for implementeringen af gymnasireformen

- Igangsættelse af omlægningsproces (februar 2026).
- Lokale drøftelser (januar 2026 - 1. kvartal 2027).
- Ministerens foreløbige beslutning (1. halvår 2027). Beslutning skal ske på baggrund af de anbefalinger, regionerne udarbejder, som tager udgangspunkt i lokale tilkendegivelser fra institutionerne.
- Endelig beslutning om nyt landskab (2. halvår 2027 – 1. kvartal 2028).
- Omstilling til ny institutions- og uddannelsesstruktur (1. kvartal 2028 – åbning af epx i 2030).

Økonomi

Ingen bemærkninger

Sekretariatets bemærkninger

Den lokale dialog har – modsat opmænd og Kontaktform – ikke været sat på pause ifm. folketingsvalget.

Kommunikation

Ingen bemærkninger

Beslutninger:

Lotte Holten gennemgik kort hovedelementerne i gymnasireformen og regionernes opgaver ift. omlægningen af uddannelseslandskabet. Arbejdet med at implementere reformen vil være en del af udvalgets arbejde i hele udvalgsperioden, da reformen skal træde i kraft i 2030. De viste slides udsendes sammen med referatet.

Udvalget drøftede de nationale rammer og den politiske opbakning til reformen, herunder en eventuel mulighed for ændringer i rammerne ifm. en kommende ny regering. Udvalget pegede på lokale udfordringer i forhold til elevgrundlag, bæredygtighed og organisering.

Drøftelsen handlede især om implementeringen af **epx** og de udfordringer, der knytter sig til at omsætte de nationale kriterier til lokale og bæredygtige løsninger. Der var generelt opbakning til den politiske retning, men også en vis uvished om forudsætningerne for søgning, herunder elevprognoser, og hvordan modellen kan fungere i områder med lavt elevgrundlag.

Udvalget pegede på behovet for **fleksibilitet**, herunder hvordan princippet om "én indgang" skal forstås i praksis, og om der kan være plads til satellitløsninger eller andre lokale tilpasninger.

Det er vigtigt, at man i udviklingen af **epx** tager de gode erfaringer med fra HF plus, som er rettet mod unge med særlige behov for støtte.

Endelig blev det fremhævet, at regionerne også bør se området i et **arbejdskraft- og rekrutteringsperspektiv**, bl.a. i forhold til sundhedsområdet, og at der er behov for at tænke både lokale behov, stærke faglige miljøer og fremtidige kompetencebehov sammen.

Bilag

6 (Offentlig) Råstoffer - udfordringer og bud på løsninger

Mads Leerbech Jensen
EMN-2024-01242

Resumé

Forbruget af råstoffer som sand, sten og grus er højt i Danmark. Mange af de lettest tilgængelige råstoffer er allerede udnyttet, og det udfordrer råstofplanlægningen på land. Det betyder blandt andet, at materialer skal transporteres over længere afstande, og at nye graveområder i stigende grad må placeres tæt på boliger eller på arealer, hvor der er flere arealinteresser. Dele af forbruget kan erstattes ved genanvendelse og brug af alternative materialer og mere ressourceeffektive bygge- og anlægsmetoder. Der vil dog fortsat være behov for at indvinde nye råstoffer.

Danske Regioner har peget på, at der mangler incitament til at nedbringe råstofforbruget og begrænse de lokale påvirkninger fra råstofindvindingen. Der er barrierer både reguleringsmæssigt, økonomisk, teknisk og kulturelt. Danske Regioners nye råstofudspil præsenterer forslag til, hvordan en national råstofstrategi kan sikre en mere balanceret råstofforsyning.

Indstilling

Det indstilles,

at udvalget drøfter regionernes muligheder for at fremme en mere bæredygtig råstofforsyning, både som myndighed og som bygherre.

at udvalget drøfter, hvordan de 10 anbefalinger kan bringes i spil overfor en kommende regering.

Sagsfremstilling

Danske Regioner har gennem flere år arbejdet for at skabe politisk fokus på behovet for en mere bæredygtig råstofforsyning i Danmark. Målet er en forsyning, hvor alternative materialer i højere grad anvendes, når det er muligt, og hvor der skabes en bedre balance mellem samfundets behov for råstoffer og hensynet til de lokalområder, hvor indvindingen findes sted. Det kræver en større omtanke i råstofforbruget.

I marts 2026 lancerede Danske Regioner et nyt [råstofudspil](#) med 10 anbefalinger til en national råstofstrategi (bilag). Den afgående regering havde ambitioner om en sådan strategi, men den blev ikke realiseret (jf. [Ansvar for Danmark](#), 2022). De 10 anbefalinger er generelt blevet godt modtaget blandt kommuner, organisationer og branchens parter.

Danske Regioner har løbende efterlyst en national råstofstrategi, som sætter klare mål og retning for at reducere Danmarks høje råstofforbrug og sikrer en mere balanceret forsyning. I dag indvindes ca. 40 mio. m³ råstoffer årligt. Ca. 70 % hentes på land.

Afsættet for Danske Regioners politiske udspil er et udfordringsbillede, som tager afsæt i 6 centrale udfordringer for råstofforsyningen:

1. **Råstoffer som bl.a. sand, grus og sten er en ikke fornybar ressource**, der ikke kommer igen, når først den er gravet op.
2. **Forbruget af råstoffer forventes at stige**. Der vil fortsat være brug for råstoffer til udvikling af byer, nye boliger og vejanlæg, men også til energianlæg og til klimatilpasning. Det gælder både nu og i fremtiden.
3. **Råstoffernes tilgængelighed er ulige fordelt på tværs af landet**. Der er færre tilgængelige grusede råstofmaterialer Øst for Storebælt.
4. **Transportafstanden mellem indvinding og anvendelsessted vokser**. Det medfører et øget klimaaftryk, belastning af vejnettet og en højere pris på råstoffer. Der ses også en øget skibsimpport af råstoffer.
5. **Erstatning og genanvendelse sker ikke i tilstrækkelig grad**. Der er brug for markedsmekanismer, der kan gøre jordressourcer og recirkulerede råstofmaterialer konkurrencedygtige ift. nye råstoffer.
6. **Der er arealkonflikter og lokale gener ved råstofindvinding**. Der er mange arealinteresser i Danmark, og det er vanskeligt at finde nye egnede graveområder til råstofindvinding, når bl.a. byudvikling, natur og fødevarerproduktion kæmper om pladsen.

Danske Regioners 10 anbefalinger adresserer ikke kun de beskrevne udfordringer, men er rubriceret under tre temaer nedenfor:

Tema 1: Fortsat forsyningssikkerhed på et marked under forandring

1. Råstofloven skal opdateres

Råstofloven er ikke længere tidssvarende og bør ændres fra fokus på udnyttelse til bæredygtig forvaltning af ressourcerne. En ny lov skal beskytte natur og miljø uden unødigt bureaukrati og samtidig understøtte samfundets udvikling og den grønne omstilling. Regionerne skal have mulighed for at inddrage relevante hensyn i planlægning og tilladelser, herunder kunne tage større hensyn til naboerne.

2. Råstofferne skal bruges med omtanke

Alternative materialer bør udnyttes bedre. Det skal være trygt at vælge alternativer til grusgravsmaterialer. De skal være tilgængelige geografisk, økonomisk og have den rette kvalitet og egenskaber. Der er brug for en kortlægning af muligheder og barrierer for at erstatte flere råstoffer med fx jord og byggeaffald, så materialerne i højere grad kan bruges til at dæmpe efterspørgslen efter råstoffer og styrke den fremtidige forsyningssikkerhed.

3. Offentlige bygherrer skal gå foran og påvirke markedet

Der bør indføres krav om obligatoriske råstofbudgetter for større bygge- og anlægsprojekter. Budgetterne skal redegøre for materialebehovet og for, hvordan råstofforbruget søges begrænset, fx gennem substitution og øget genanvendelse. Det vil sidestille råstofforbrug med økonomi og klima i beslutningsgrundlaget og skabe incitament til nye markedsløsninger, som styrker den fremtidige forsyningssikkerhed.

4. Ressourcebesparende teknologi skal afprøves i stor skala

Udnyttelsen af råstoffer skal optimeres bedre. Nye ressourcebesparende bygge- og anlægsmetoder gør først en reel forskel, når de skaleres. Derfor bør staten etablere et Bygge- og anlægsteknologisk Udviklings- og Demonstrationsprogram (BUDP), hvor myndigheder, virksomheder og forskere tester og udbreder nye løsninger.

Tema 2: Mere genanvendelse og bæredygtig forsyning

5. Økonomiske incitament er skal understøtte omstillingen

Det skal bedre kunne betale sig at genanvende og erstatte råstofmaterialer, men den nuværende råstofafgift er for lav til at ændre adfærd hos bygherre. Afgifter på råstofindvinding og deponi bør i højere grad afspejle belastningen ved at bruge af nye råstoffer og give private og offentlige bygherrer stærkere incitament til at vælge ressourcebesparende løsninger og alternative materialer.

6. Der er brug for en markedsplads til råstofmaterialer

Det skal være nemmere at bruge genanvendt byggeaffald og jord som råstof. Der er brug for at styrke markedet for sekundære råstoffer, fx via en digital platform og standardiserede produktblade, der dokumenterer egenskaber og anvendelse. Samtidig er der brug for ressourcepladser til mellemlagring af overskudsmaterialer, så de i højere grad kan erstatte nye råstoffer.

7. Alle problematiske stoffer skal ud af byggeriet

Nyt byggeri skal opføres med materialer, der kan genbruges og genanvendes sikkert. Det kræver viden om materialernes indhold, så problematiske stoffer ikke spredes eller sænker værdien. Regler om selektiv nedrivning og

autorisation er et vigtigt første skridt, men der er behov for at udvikle videre på fælles standarder, certificeringer og materialepas. Det vil styrke både sikker genanvendelse og materialernes værdi.

Tema 3: Bedre vilkår og værdi for naboer og lokalsamfund med råstofindvinding

8. Lokalområder skal tilføres værdi

En del af samfundets gevinster fra råstofindvinding bør tilgå til de lokalsamfund, der lever med generne. Derfor bør råstofafgiften hæves, og en del af proventet øremærkes til lokale forbedringer som bedre infrastruktur, sikrere skoleveje og adgang til natur. Det vil øge den lokale accept af råstofaktiviteter.

9. Kompensation til naboerne

Muligheden for individuel kompensation til de mest berørte naboer til råstofgrave bør undersøges. Her kan der hentes inspiration fra VE-loven, hvor naboer til vindmøller og solceller kan få bonus, kræve opkøb af deres bolig og få vurderet et eventuelt værditab. Tilsvarende ordninger kan styrke den lokale accept af råstofindvinding.

10. Udnyt potentialet for ny natur, biodiversitet og aktiviteter for befolkningen

Allerede når et graveområde planlægges, bør den langsigtede udvikling af området kunne tænkes ind. Lokalbefolkningen bør tidligt inddrages i, hvordan efterbehandlingen bedst kan bruges til natur, biodiversitet, friluftsliv, undervisning og andre lokale formål. Partnerskaber med borgere, virksomheder, lodsejere og råstofvindere kan sikre hurtigere efterbehandling og større lokal værdi. Endelig kan råstofarealer bidrage til arealomlægningen i Grøn Trepert og styrke biodiversiteten.

Perspektiver for råstofforsyningen på kort og lang sigt

Den afgangende regering havde en ambition om et nationalt initiativ på råstofområdet, som skulle fremme en mere bæredygtig udnyttelse af råstoffressourcerne og sikre, at der fortsat er råstoffer til at dække samfundets behov. Sekretariatet er i løbende dialog med aktører i råstofværdikæden, herunder branchens parter og Miljø- og Ligestillingsministeriet og forventer, at et kommende regeringsgrundlag vil videreføre ambitionerne om et nationalt initiativ for råstofområdet, uanset hvordan en ny regering sammensættes. I den sammenhæng vil Danske Regioners "10 anbefalinger" til en national råstofstrategi kunne bringes i spil for at styrke en mere bæredygtig råstofforsyning.

Foruden de politiske anbefalinger til en national råstofstrategi arbejdes der regionalt med flere udviklingsprojekter og partnerskabsinitiativer. Det foregår enten som såkaldte "*bottom-up*"-projekter, hvor råstofforbruget reduceres i bygge- og anlægsprojekter ved substitution eller nye anlægsmetoder. Det kan også ske ved at fremme "*top-down*"-tilgange, hvor bygherres hensigtserklæringer sætter retningen for brugen af alternative råstoffer i anlægsprojekter.

Regionerne arbejder også på at styrke myndighedsopgaven med råstofplanlægning og sagsbehandling. Det handler dels om at styrke kortlægning af nye råstofressourcer på land og skabe overblik over udbuddet af nye råstoffer. På tilladelsesområdet handler det om at forbedre det digitale modul for råstofansøgninger, om bedre vejledning af ansøgere og om en god myndighedsdialog med andre myndigheder om at sameksistere mellem råstofprojekter og andre arealinteresser på land. En effektiv råstofsagsbehandling understøtter regionernes mulighed for at sikre en råstofforsyning svarende til samfundets behov.

Økonomi

Ingen bemærkninger

Sekretariatets bemærkninger

Ingen bemærkninger

Kommunikation

Ingen bemærkninger

Beslutninger:

Bente Villumsen holdt et kort oplæg med fokus på de væsentligste udfordringer for råstofforsyningen og hovedelementer i det råstofudspil, som Danske Regioner offentliggjorde tidligere på året. De viste slides sendes ud sammen med referatet.

Udvalget drøftede de væsentligste udfordringer med afsæt i Danske Regioners 10 anbefalinger på området. Der var bred opmærksomhed på behovet for at sikre en langsigtet og stabil råstofforsyning på et marked under forandring, herunder gennem bedre datagrundlag, større gennemsigtighed, tydeligere

kommunikation om råstofforbrug og mulighederne for øget genanvendelse og planlægning, fx i form af råstofbudgetter.

Udvalget efterspurgte i den forbindelse enkle og illustrative nøgletal, som kan understøtte den politiske formidling på området, fx hvor mange råstoffer der går til 1 km vej, til et parcelhus osv.

Udvalget drøftede desuden mulighederne for kompensation til naboer og lokalsamfund og de fordele og ulemper, der knytter sig til hhv. individuelle og kollektive kompensationsordninger.

Der blev samtidig peget på behovet for at se nærmere på råstoflovens rammer, bl.a. i forhold til forsyning, efterbehandling og regionernes handlemuligheder.

Der blev endvidere peget på behovet for et endnu bedre overblik over råstofressourcerne på land samt hvilke udfordringer og muligheder, der er for at udnytte de ressourcer, der ikke i dag er i råstofplanerne.

Endelig var der en drøftelse af mulighederne for at tænke råstofplanlægningen sammen med andre arealhensyn, så råstofplanlægningen understøtter andre arealinteresser ift. bl.a. grøn omstilling, den grønne trepart og medvirker til en større lokal accept af råstofindvindingen på land.

Der var opmærksomhed på mulighederne for at søge alliancepartnere i det videre arbejde, herunder dialog med branchen og udvalgsmedlemmernes muligheder for at søge dialog med partifæller på nationalt niveau om Danske Regioners forslag.

Bilag

1. Råstofudspil Danske Regioner (2026) (1858373 - EMN-2024-01242)

7 (Offentlig) Problemet med jordhåndtering

Christian Andersen
EMN-2025-00213

Resumé

TV 2-dokumentaren 'Den Sorte Svane' har skabt opmærksomhed om et systematisk problem med ulovlig transport og bortskaffelse af forurenede jord. Der er indgået et bredt forlig i Folketinget, der udstikker en række arbejdsplaner, der skal sikre mere kontrol. Danske Regioner er inviteret med i aftalen, men arbejdet er endnu ikke påbegyndt. Det er svært at genanvende jord og endnu sværere at komme af med det. Det er derfor nødvendigt at finde løsninger, der både forhindrer spredning af forurening, men som samtidig tilskynder til genanvendelse af jordressourcen og en cirkulær økonomi. Mange stoffer, herunder PFAS, er så udbredte, at vi i dag finder dem i lave koncentrationer stort set overalt. Det kan derfor blive nødvendigt at gentænke, hvad der defineres som ren jord. Der findes i dag ingen mulighed for bortskaffelse eller genanvendelse af jord med PFAS i Danmark.

Indstilling

Det indstilles,

at udvalget drøfter perspektiverne i øget sporbarhed, øget genanvendelse og mulighederne for at kunne deponere forurenede jord.

Sagsfremstilling

I foråret 2024 udkom TV 2-dokumentaren 'Den Sorte Svane', som blev den første af en række skandaler om svindel med forurenede jord. En række sager om svindel med jord fulgte i halen, og i januar 2026 præsenterede regeringen et bredt forlig, der udstikker en række arbejdsplaner, der skal sikre bedre styr på forurenede jord. Danske Regioner er inviteret med i arbejdet, der endnu ikke er påbegyndt.

Det pressemæssige og politiske fokus har især været på at skærpe kontrollen med jordhåndtering og hæve straffniveauet. En væsentlig del af forklaringen på, at problemerne er opstået, er imidlertid også, at det i stigende grad er blevet dyrt og svært at komme af med overskudsjord. Det øger incitamentet til snyd og ulovlig jordhåndtering, og den udfordring løses ikke alene gennem mere kontrol og hårdere straffe.

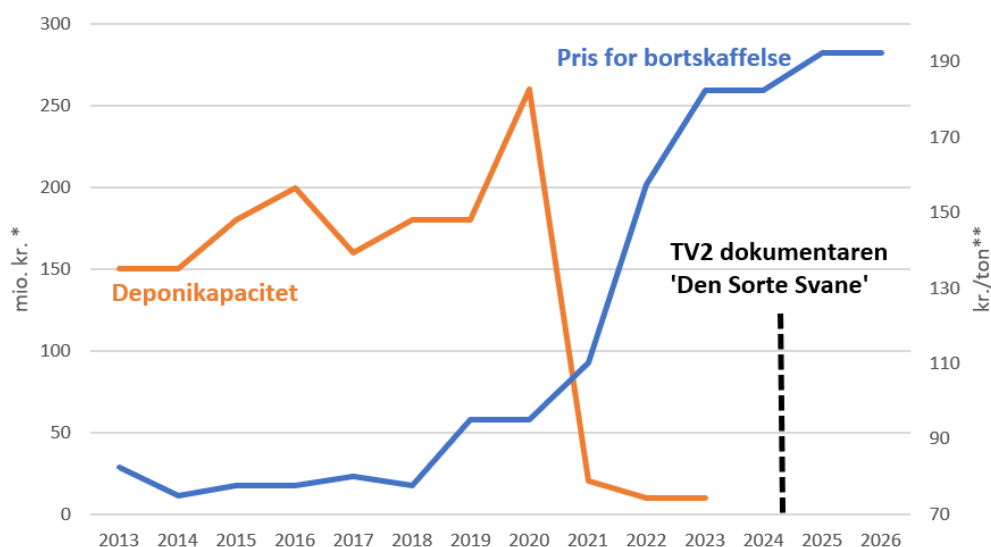
30 millioner tons overskudsjord

Miljøstyrelsen vurderer, at vi hvert år opgraver og transporterer 30 millioner tons overskudsjord. I 2020–2021 blev en stor del af kapaciteten til at

deponere forurennet og lettere forurennet jord på Sjælland opbrugt. Det betyder, at store mængder jord må oplagres midlertidigt, indtil ny kapacitet etableres. Manglen på kapacitet har medført en markant prisstigning på bortskaffelse af overskudsjord i Østdanmark. Fra 2019–2023 er prisen på bortskaffelse af overskudsjord tredoblet. Det gælder både for ren og lettere forurennet jord. De høje priser kombineret med en lav risiko for at blive afsløret har skabt et incitament til snyd og ulovlig håndtering af jord.

Samtidigt bliver det vanskeligere at afsætte ren jord til råstofgrave. Hidtil er en stor del af den rene jord (6-8 millioner tons om året) blevet deponeret i nedlagte råstofgrave efter dispensation fra regionerne. Denne dispensationspraksis er udfordret efter afgørelser i Miljøklagenævnet. Klagenævnet har påpeget, at det i lovbemærkningerne til § 52 i Jordforureningsloven fremgår, at alt grundvand skal beskyttes, og altså ikke kun i områder med drikkevandsinteresser.

Figuren nedenfor viser skismaet mellem den dalende deponikapacitet og stigende priser.

I Danmark er der ingen, der tager imod jord med PFAS. Heller ikke når mængden af PFAS er under jordkvalitetskriteriet. Det sidste sted, der modtog jord med PFAS var Lynetteholmen, men de lukkede for denne mulighed i december. I dag sendes al jord med PFAS til Norge.

Genanvendelse af overskudsjord

Det nuværende regelsæt giver ikke tilstrækkelige incitamenter til at genanvende overskudsjord. Samtidig indvindes der årligt 50 millioner tons råstoffer, som i mange tilfælde anvendes i de samme bygge- og anlægsprojekter, som overskudsjorden stammer fra. Både råstoffer og overskudsjord transporteres over stadigt længere afstande, efterhånden

som råstofgrave tømmes og deponier lukker. En væsentlig barriere for øget genanvendelse af jord er tvivl om jordens kemiske indhold og historik, som gør det mindre attraktivt at anvende jorden.

PFAS er et godt eksempel på den udfordring, vi står med. Analyser viser, at PFAS findes i store dele af den danske jord - også i områder uden kendte forureningskilder. Som en del af et forskningsprojekt kaldet Masseeksperimentet indsamlede skoleelever for nylig 30.000 jordprøver, hvor der blev fundet kemikalier i dem alle. Det betyder ikke, at jorden at stofferne er over jordkvalitetskriteriet, men det gør det sværere at tale om ren versus forurennet jord.

Der kan anlægges en differentieret tilgang, hvor slutanvendelsen tilpasses efter forureningsgraden – fra ren jord, over jord der er “ren nok”, til forurennet jord.

En sådan tilgang kan understøtte en høj beskyttelse af miljø og grundvand og samtidig skabe bedre rammer for genanvendelse og en mere cirkulær udnyttelse af jordressourcer.

Økonomi

Ingen bemærkninger

Sekretariatets bemærkninger

Blandt interesseorganisationerne KL, FRI, Cirkulær og DI er der en vis enighed om behovet for løsninger, som fremmer genanvendelse såvel som mulighed for bortskaffelse af jord med PFAS.

Kommunikation

-

Beslutninger:

Bente Villumsen introducerede udvalget til problemerne med jordhåndtering. De viste slides sendes ud sammen med referatet.

Udvalget drøftede behovet for enklere og mere ensartede rammer for håndtering og genanvendelse af jord, herunder mulighederne for at ændre lovgivningen, så regionernes mulighed for at give tilladelse til at placere ren jord i råstofgrave forbedres. Der blev peget på, at de nuværende regler kan

medføre unødigt ressourceforbrug og administrative byrder, bl.a. i forbindelse med dispensationssager og transport af jord. Udvalget fremhævede desuden behovet for øget sporbarhed og bedre digitale løsninger, som både understøtter kontrol og er enkle at anvende i praksis. Øgede straffe kan ikke alene ændre på de incitament, der er ift. den potentielt store gevinst, som kriminelle kan opnå på området. Endelig blev det bemærket, at der kan være relevant inspiration at hente fra andre lande, og at den nye EU-jordlov forventes at blive behandlet i udvalget efter sommerferien.

Bilag

8 (Offentlig) Gensidig orientering - Nyt fra Danske Regioner og regionerne

Nadia Skaastrup Buur
MOD-2026-00171

Resumé

Udvalgets medlemmer og sekretariatet kan her orientere om aktuelle emner, der ikke optræder som selvstændige punkter på den øvrige dagsorden.

Indstilling

Det indstilles,
at orienteringen tages til efterretning.

Sagsfremstilling

Der forventes bl.a. at være en orientering om relevante drøftelser på bestyrelsens seminar den 8. maj 2026 og en status for de kommende forhandlinger med en kommende regering om regionernes økonomi i 2027.

Økonomi

Ingen bemærkninger

Sekretariatets bemærkninger

Ingen bemærkninger

Kommunikation

Ingen bemærkninger

Beslutninger:

Malene Bugge Højlund orienterede om, at bestyrelsesseminaret i Danske Regioner tidligere i maj havde haft fokus på tre områder: 1) Børn og unges trivsel, 2) lægedækning og 3) kollektiv trafik og mobilitet. Som oplæg til drøftelse af kollektiv trafik var der et oplæg ved branchedirektør Hakon Iversen fra DI Transport. Hakon Iversen er inviteret til at deltage på det

kommende udvalgsmøde, så udvalget får samme grundlag som bestyrelsen som afsæt for de videre drøftelser i udvalget.

Malene Bugge Højlund informerede desuden om, at forhandlingerne om regionernes økonomi for 2027 afventer udpegningen af en ny regering. Sekretariatet arbejder med forskellige scenarier alt efter tidshorizonten. Indholdsmæssigt vil Danske Regioner bl.a. lægge op til et økonomisk løft til gavn for den kollektive trafik.

Udvalgsmedlemmerne orienterede herefter om en række projekter og indsatser fra de enkelte regioner, som kan være relevante for de øvrige regioner og for udvalgets videre arbejde.

Martin Schmidt Konradsen fortalte, at regionen har godkendt et projekt, der skal skabe viden om, hvorvidt flere eller andre borgere vil benytte den kollektive trafik, når Vejle Kommune sænker billetpriserne. Han opfordrede i den forbindelse til, at Danske Regioner samler data og eksempler om forsøg med nye transportløsninger. Flere udvalgsmedlemmer gjorde opmærksom på erfaringerne fra forsøg andre steder.

Majbritt Birkholm nævnte, at initiativet *På Egne Ben* skal udrulles til flere skoler. Initiativets formål er at fremme bæredygtige transportvaner blandt børn og unge. Også i andre regioner er der eksperimenteret med mobilitetsindsatser på uddannelsesområdet, eksempelvis i form af et samarbejde i Region Midtjylland, hvor gymnasieelever har bidraget til udviklingen af en samkørselsapp.

Martin Schmidt Konradsen orienterede om Region Syddanmarks nye model for råstofplanlægning, hvor et spor med lovbundne krav og et spor med politiske indsatsmuligheder adskilles, så der skabes mere tidsmæssig fleksibilitet til arbejdet med bæredygtighed.

Martin Schmidt Konradsen orienterede om, at der afholdes en dansk-tysk folkefest med fokus på kultursamarbejde.

Iben Krog nævnte, at der er opnået midler til Madens Folkemøde.

Udvalget tog orienteringerne til efterretning.

Bilag

9 (Offentlig) Næste møde

Nadia Skastrup Buur
MOD-2026-00171

Resumé

Næste møde i udvalget er torsdag den 25. juni 2026.

Indstilling

Det indstilles,
at udvalget tager orienteringen til efterretning.

Sagsfremstilling

Mødeplanen for 2026 er flg.:

- Fredag den 29. maj 2026, kl. 10.00-14.00
- Torsdag den 25. juni 2026, kl. 10.00-14.00
- Fredag den 4. september 2026, kl. 10.00-14.00
- Fredag den 6. november 2026, kl. 10.00-14.00
- Torsdag den 10. december 2026, kl. 10.00-14.00

Ift. mødet den 25. juni 2026 planlægges en temadrøftelse om kollektiv transport og mobilitet, inkl. et eksternt oplæg.

Økonomi

Ingen bemærkninger

Sekretariatets bemærkninger

Ingen bemærkninger

Kommunikation

Ingen bemærkninger

Beslutninger:

Formanden erindrede om, at næste udvalgs møde afholdes den 25. juni 2026, og at der er indkaldt til tre møder i anden halvdel af 2026.

Formanden lovede, at møderne i 2027 indkaldes snarest. [Invitationer til møderne blev indkaldt via Outlook skete mandag den 1. juni 2026].

Hun oplyste, at der på næste udvalgs møde vil blive taget et fælles billede af hele udvalget.

Udvalget tog orienteringerne til efterretning.

Bilag

10 (Offentlig) Eventuelt

Nadia Skastrup Buur
MOD-2026-00171

Resumé

-

Indstilling

Det indstilles,
at udvalget tager orienteringen til efterretning.

Sagsfremstilling

-

Økonomi

Ingen bemærkninger

Sekretariatets bemærkninger

Ingen bemærkninger

Kommunikation

Ingen bemærkninger

Beslutninger:

.

Bilag